

KAPITOLA XXIII

Poutník prohlédá hrad! Fortúny: a nejprv přístup 10
k: němu

1. Když k tomu milému hradu přijdeme, vidím nejprv zá-
stupy lidu, ze všech města ulic se sbíhajících a obcházejících,
kudy by se zhůru dostatí mohli, obhlédajících. Byla pak na
ten hrad jediná, vysoká a uzká brána; ale kteráž zabořená, za-
válená a trním zarostlá byla: sloula poně Ctmost. A praveno mi
o ní, že před časy ona sama toliko k vcházení na hrad vystavená byla, ale že
se brzy potom příhodou jakousi zabořila: protože jiných menších že naděláno,
a té necháno, poněvadž příliš

příkro, nepřístupno a nezvolno bylo choditi skrze ní. 20

2. Prolámany tedy zdi a naděláno fortěn z obojí strany,
kteréž já prohlédaje, viděli jsem nápisy jich, Pokrytství, Lež,
Pochlebenství, Nepravost, Fortel, Násilí etc., ale když jsem to
tak jmenoval, a kteří tudy vcházeli, slyšeli, hněvali se na mne,
reptali, zhoditi mne dolů chtěli: takže jsem stoultiti musel.
Dívaje se pak, viděl jsem, že někteří předce tou starou bránou,
krze rům a trní, lezli; jedni prolezli, jiní nic; a ti teprv se zase
do dolejších fortěn vraceli a jimi procházeli.

y

3. I vejdou tam také a spatřím, že tu ještě hrad není, než plac,
Na němž množství lidí stojí, zhůru k vyšším palácům vzhledajících a na hrad
puštěni očekávajících. „A co se ne všickni ještě

Kapitola XXIII] XXIII - 12 m. Ctmost... k slávě] Virtus olim ad hoeres via - 20 choditi
skrze ml choditi ní - 21 m. Postranní fortny] eni-22 nápisy jich, PO.krytstVII
nápisy jejich, Lenost, Pokrytství-25 doi chtěl] chtěli - 28 m. Štěstí... vynáš]i
Fortuna quos casu arripit, evehit

bystře znějící] bystré a znějící - 9 Kapitola XXIII] XXIII - 12 m. :tnost... k slávě]
Virtus olim ad honores via - 20 choditi skrze ml choditi
i - 21 m. Postranní fortny] neni - 28 m. Štěstí... vynáš]i Fortuna quos
asu arripit evehit

tito tam dostanou?Však všickni o
to věrně I
pracovali.“Odpověděl:“Přičiněti se každý muž, jak ví a umí, naposledy
však na paní Fortúně, koho ona k sově přijíti chce neh nechce, záleží.
Může se podívat, jak to jde.“ I vidím, že tam již výše žádných
5 schodů ani bran není, než kolo jakési ustavičně se točící, k němuž kdo
se přip'al, zhůru na podlahu vynesen byl a tam teprv od paní Fortúny
přijat a dále puštěn. Dole pak nemohl, kdo chtěl, kola se chytiti, než
koho k němu úřednice paní Fortúny, jménem Náhoda, přivedla aneb
na ně vsadila: jinému každému ruce
10 sklouzly. Ta pak regentka Náhoda chodila mezi houfem, a koho se jí
událo, toho chytla a na I kolo vsadila: ježto se jí někteří velmi na oči tiskli,
rukou podávali, prosili, své vynaložené práce, poty, mozoly, šrámy a
jiné zasloužilosti předstírajíce. Ale já držím, že naprosto hluchá i slepá
býti musila, tak se nic ani
15 osobám nevzhlédala, ani proseb nedbala.
4. Mnozí tu z všelijakých stavů byli, kteréž jsem prvé viděl,
že v povolání svém a skrze bránu ctnosti aneb také skrze po
stranní fortny práce a potu nelitovali, avšak se štěstí dočekať nemohli:
jiný, na to třeba ani nemyslíci, byl za ruku ujat a zhů-
20 ru nešen. Z oněch pak čekanců mnozí převelmi tesklili, že na
něpofádka přijíti nechtěla, až nejeden ošedivěl; někteří sobě zoufali, a
pustíc o štěstí, vraceli se k lopotování svému: z kterýchžpět někteří
roztoužice se k hradu lezli, oči i rukou paní Fortúně podávajíc: takž
expektantů těch způsob tak i jinak bídny
25 a tesklivý jsem shledal.

KAPITOLA XXIV

P

Poutník způsob boháčů prohlédá

1. Řekl jsem pak vůdci svému: "Nu již bych také, co tam
nahoře jest, jak paní Fortúna své hostě ctí, rád spatřil." "Dob-
30 ře," řekl on a vznesl se, než jsem zvěděl, se mnou zhůru; kdež paní
Fortúna, na kouli stojeci, koruny, sceptra, regimenty, řetězy, zápony,
měšce, titule a jména, medy a cukry rozdávala, a teprv dále zhůru
pouštěla. I pohledím na stavení hradu,

a 23 očí] oči

b 1 Odp.ověděl: "Přičiněti se] Odpověd: "Přičiněti se" ~ 6 přip'al] připal
16 m. Čekanců. . . způsob] *neni* - 22 vraceli se] vracovali se - 22 z kterýchž...
podávajíc] a roztoužíc se zase běželi, vždy na hrad vzhledájíce - 26 Kapi
tola XXIV] XXIV - 30 vznesl se] vsmekl se - 32 zápony] není 33 a teprv dále] a teprv

tj 7 Dole] Dále -16 m. Čekanců... způsob] *neni* -26 Kapitola XXIV] XXIV
27 prohlédá] prohlídá

kteréž o trojím ponebí bylo; a spatřím, že některé do dolních, jiné do prostředních, jiné do vrchních pokojůk uvozují. I dí mi tlumočník: "Zde dole přebývají, které paní Fortuna penězi a zbožím počila: v prostředních pokojích ti, které rozkošemi krmí: v horních pak palácích, které slávou přiodívá, aby od jiných spatřování, chválení a ctění býti museli. Některým dvojího spolu neb i všeho trojího přeje; a ti se, kam chtějí, procházeti mohou. Vidiš, jak šťastná věc jest, komu se sem dostatí dostane."

2. "Podmež tedy," řekl jsem, "mezi tyto třebas nejprv." Bohatství pouta

Takž vejdemo do dolních sklepů, a aj tam tma a neveselo, a břemena takž jsem nic teměř neviděl ponejprv, jen že jsem bříňkání jakés slyšel a puch stuchliny zarážel mne ze všech koutů. Vtom když se mi trošku zrak probere, vidím plno ze všelijakých stavů lidí, ani tu chodí, stojí, sedí, leží, a každý má poutami sp'até nohy a ruce svázané řetězem, někteří přitom i na krku řetěz a na hřbetě břímě nějaké. I zděsil jsem se a řekl: "Což pak toto, pro krále, do žaláře jsme nějakého přišli?" Odpověděl

mi, směje se, tlumočník: "J akýs ty nerozum? Však toto darové jsou paní Fortúny, kterýmiž ona milé syny své obkládá." A já 20 ohleduje jednomu, i druhému~ i třetímu těch jeho darů, vidím ocelivá pouta, I železné řetěze, olovenou neb hliněnou nůši.

"A jacíž to darové?" díím, "o tyť bych já nestal." "Ale bloude, zle ty hledíš," dí mi tlumočník, "však pak zlato jest všecko to."

I hledím znovu ještě pilněji, a povídám IDU, že já předce nevidím než železo a hlinu. "Ej nemudruj tak příliš," dí on: "věř jiným více než sobě: pohled', jak oni sobě toho váží."

3. I hledím a spatřím svůj div, jak se oni převelice v tom Mámení boháčů opoutání svém kochali. Tento sobě počítal kroužky řetězu

svého; jiný je rozbíral a zase skládal; jiný řetězu sobě rukou potěžkával; jiný ho na pídí měřil; jiný k ustům bera, líbal; jiný ho před mrázem, horkem a urazem chráně, šátkem obvinoval. Někteří dva neb tři se sstoupíc, měřili je sobě a potěžkávali jeden proti druhému; kdo svůj lehčejší znamenal, kormoutil se

a bližnímu záviděl: kdo větší a těžší měl, chodil vůkol, dul se, honosil a chlubil. Ač mezi těmi opět někteří tiše v koutě sedíc, v velikosti řetězů a pout svých tajně se kochali, nestojíc o to, aby jiní viděli: závistí, za to mám, a krádeže se bojíce. Jiní zase plné truhly měli hrudí a kamení, kteréž sem i tam překládali,

11 neveselo,] neveselo!

2 pokojůk) pokojů - 8 komu se sem dostatí dostane] komu sem se dostatí se dostane - 10 m. Bohatství... břemena] Divítiae compedes et onera 12bříňkám1 brinkání-21 i třetímu) není - 24 jest všecko to] všecko jest to28 m. Mámení boháčů) není - 32 obvinoval) obvazoval- 37 tajně se kochali) se kochali - 39 hrudí1 hrudí

10 m. Bohatství... břemena] Divítiae compedes et onera - 22 ocelivá] ocelová - 28 m. Mámení boháčů) není - 39 hrudí] hrudí

odmykali a zamykali: nikam odtud, aby o to nepřišli, nesmějíce ani nespějíce. Někteří ještě ani truhlám nevěřili, navázali a navěšeli toho okolo sebe tak mnoho, že ani choditi, ani státi s tím nemohli, než leželi toliko, dychtíce a chroptíce. Což já

- 5 vida řekl jsem: "Ale toto-liž mají, pro všechny svaté, šťastní lidé slouti? Au jsem dole, práce a kvařování lidská prohlédaje, nic bídnějšího nespatriil, jako toto štěstí jest." Všežvěd řekl: "Pravda jest sic (což tajiti?), že míti toliko tyto Fortúny dary a jich neužívati větší starost jest než rozkoš." "Ale tím paní
- 10 Fortúna vinna není," dí tlumočník, "že někdo darů jejich užívati neumí. Ona se s svým neskoupi; než ti někteří stuchlíci, ani sobě ani jiným ku pohodlí toho obrátiti neumějící. Ač naposlady, dělej ty z toho co dělej, předceť jest to veliké štěstí, míti." "Já o takové štěstí, jaké tu vidím, nestojím," řekl jsem.

15 KAPITOLA XXV

Způsob rozkošných světa

Rozmazaní
rozkošníci

1. Všežvěd dí: "Podmež tedy zhůru, tam jinakší věci uhlédáš, slibujit', samy rozkoše." I vejdemo po schodech do první síně, a aj tu loži, měkkými peřinami postlaných, visutých a kolíba
- 20 vých několik řadů, po nichž se někteří váleli, služebníků s oháňkami, fochry a jinými nástroji, k všelijaké službě hotových, plno vůkol sebe majíce. Vstávali který, ruce se hned ze všech stran podkládaly; oblékal-li se, ne jiná než hedbávná měkká roucha se podávala; bylo-li kam přejíti potřebí, na stolicích
- 25 polštáři postlaných přenášeli. "Nu tu hle máš pohodlí, jehožs hledal," dí tlumočník. "Co nad to žádati můžeš? Tak mnoho všeho dobrého míti, aby se o nic nestaral, ničeho nedotýkal, co duše ráčí, všeho hojnost měl, a ani zlému větru na sebe vanouti nedal, není-li to blahoslavená věc?" Odpověděl jsem: "Ovšem
- 30 žeť tu hned veseleji než v dolních těch mučárnách: ~ne všechno mi se však i tu podobá." "Co opět?" řekl on. A já: "Ze ty lenochy s vypuklým očima, odutou hlavou, oteklým břichem, ne

a 6 slouti?] slouti! - 11 neumí.] neumí? - 25 polštáři] polštáři

b 3 ani choditi, ani státi] ani choditi a spáti - 8 Pravda jest sic (což tajiti ?), že míti toliko] Pravadat' jest, což tajiti, že toliko míti - 13 předceť] předce 15 Kapitola XXV] XXV - 17 m. Rozmazaní rozkošníci] 1. Ignavi et mollitiei dediti - 18 vejdemo] vyj dem - 21 fochry] fochary - 27 nedotýkal] se nedotýkal- 29 není-li] není-liž

c 8 míti toliko] toliko míti - 15 Kapitola XXV] XXV - 17 m. Rozmazaní rozkošníci] Ignaviae et mollitiei dediti - 21 fochry] fochary

dotklivými oudy jako bolavým vředem vidím; zavadí-li. kde, neb se kdo oň otře, neb na něj odporný vítr zavane: hned mu 'zle. Stojatá voda hnije a smradí se, slychával jsem, tuto pak toho příklady vidím. Také tito života nic neužívají, poněvadž ho přespějí a přezahálejí: nic to pro mne není." "Divnýs ty tllozof," dí tlumočník.

2. A vedou mne na druhou síň, kdež já očím a uším plno vnady spatřím, zahrady rozkošné, rybníky a obory, zvěř, ptactvo, ryby, muziku všelijakou libou a tovaryšstva veselého houfy: ani sobě skáčí, honí se, tancují, štvou, fechtují, hry provádí, a nevím co víc netropí. "Toto není stojatá voda," dí tlumočník. "To pravda," dím já: "ale nech mne, ať sobě na to pohledím." Podívaje se pak, řekl jsem: "Vidím, že se žádný těch kratochvilí nenají a nenapije: nýbrž unavě se každý běží v stranu, jiným zase něčím vyražení hledaje. Malá mi se to zdá: rozkoš." "Hledáš-li tedy v jídle a pití rozkoše," dí on, "pod'me sem!" I

3. Takž vkročíme na třetí síň; kdež aj spatřím plně stoly a tabule hodujících, ani před sebou všeho hojnost mají a veseli jsou. Tu přistoupě spatřím, jak někteří pořád do sebe mečí ~ a lejí, až jim břicha nestačovalo, popasovati museli: někteří až se jim vrchem i spodkem přelávalo. Jiní lahůdky jen vybírali, pomlaskávajice sobě a krku tak dlouhého, jak řehábi mají (aby chutnost dlouho cítiti mohli), sobě vinšující. Někteří se chlubilí, že od desíti neb dvacíti let slunce vycházeti a zapadati ~ neviděli: protože když zapadalo, nikdá střízví, když vycházelo, nikdá vystřízvělí nebyli. Neseděli pak tu zasmušile, než muzika všelijaká musila zníti, k níž každý také připojoval hlas svůj, takže tu všelikého ptactva a zvířat zpěvové slyšání byli: jeden vyl, druhý řval, třetí kvákal, čtvrtý štěkal, pátý hvízdal, šestý, šveholil, sedmý lkal etc. s divnými přitom posuňky.

4. A tu se mne tlumočník ptal, jak mi se ta harmonia líbí. "Kusa nic," řekl jsem: kterýž řekl, "I cožť se pak líbiti bude? Stonek-liž jsi pak, že tě ani tato veselost rozvrzati nemůž?" Vtom mne někteří z nich před stolem uhlédají, a jeden mi při- ~ pijeti; druhý, abych přisedl, očima blikaje, návštějí dávati; třetí, kdo jsem a co tu chci, examinovati začne; čtvrtý se na mne udeří, proč "Rač Bůh žehnat" neříkám. Načež já rozhorle se

32 líbí.] h'bí? - 38 neříkám.] neř'kám?

"...".

7- Hry a divadla] 2. Ludis et spectaculis intenti - 12 ale nech] než nech

U kratochvilí] skoků - 15 jiným zase něčím] jiným zase - 18 m. Hodovnicí] 3. Epulones-22 přelávalo] přelivalo-25 dvacíti] dvacítí-26nikdá] nikdy - 31 lkal etc.] lkal - 32 m. Poutník... hody] *neni* - 35uWédají] uWídají - 37 examinovati] examinovati mne

7 m. Hry a divadla] Ludis et spectaculis intenti - 15 zase něčím] zase18 m. Hodovnicí] Epulones - 22 přelávalo] přelivalo - 28 zníti] vzniti32 m. Poutw'k ... hody] *neni*

dím: "A což aby Bůh takovým sviňským hodům také žehnal?" To než já dobře dopovím, aj tot' talírů, mis, koflíků a sklenic krupobití na mne, že jsem se sotva I uhýbati a schytě se přeč vypadnouti stačil. Ač ještěť mně střízvému snáz utíkati než

5 jim ožralým mne trefovati přišlo. A tlumočnick mi: "Rle, nepravil-liť jsem dávno ‚Měj jazyk za zuby a nemudrůj‘: hled' se spravovati lidmi, a ne aby jiní tvé kotrby šetřiti musili."

5. Všudybud pak zasmáv se a za ruku mne ujma, "Pod' me tam ještě jednou," řekl: a já nechtěl. On: "Ještě se tam nač

10 dívati máš a mohls, kdyby byl mlčel. Pod', jen sobě opatrně počínej, zdaleka třeba stoje." I dám sobě říci a vejdu zase: a co zapíratí? I navěsti jsem se dal, že jsem přisedl, připijeti sobě dal, splňoval jsem, a chtěje vždy nakonec, jaká pak v tom veselost jest, vyzkusiti, začal jsem i přizpěvovati, přivyskovati

15 a přivyskakovati sobě: sumou, co jiní dělali, dělali. Ale to vše nesměle jaksí: protože mi se naprosto, že mi to nesluší, zdálo: jakož pak někteří vidouce, že v to trefiti nemohu, smáli mi se, jiní, že nesplňuji, bouřili se. Mne mezi tím cosi pod kabátem hrýzti, cosi pod čepicí loupati, cosi mi se z hrdla vydírati, nohy

20 potáceti, jazyk drkotati, hlava kolem choditi, a já teprV na sebe i na své vůdce hněvati se začnu, zjevně již volaje, že to hovadství jest a ne lidství: zvláště když jsem na jiných těch rozkošničků rozkoše trochu ještě lépe se podíval.

6. Tu zajisté některé jsem nařikati slyšel, I že jim jídlo a pití

25 ani šmakovati, ani do hrdla jiti nechce; kterýchž jiní litovali, a aby jim spomoženo bylo, museli kupci sem tam po světě, co by se k chuti najíti mohlo, vyhledávajice běhati; museli kuchaři všelijakých mustrů svých, jak by lahůdkám zvláštní vůni, barvu, chut dadouc, do žaludka vlouditi mohli, ohledávati;

!O museli lékaři, aby jedno druhému ustupovalo, zvrchu i zespod po trychtýřích nalévati. Takže s velikou prací a nákladem, co do sebe vecpati a vlítí měli, jim se shledávalo; a velikými do nich chytrostmi a obmysly vpravovalo; s velikou bolestí a svíráním aneb v bříše třešlo, aneb ven dobývalo. A sic napo

!5 řád byli plní nechutenství, ščkáni, říhání a škrkáni, spali zle, chrkali a frkali, slinili se a soplili, vývratků a lejn plní byli stolové a všickni koutové: chodili ueb váleli se s shnilým břichem,

podagrovatýma nohama, třeslavýma rukama, kyšícíma očima etc. "A mají toto rozkoše býti?" řekl jsem. "Ach pod' me odtud,

b 8 m. Zase tam šel] *není* - 8 zasmáv se] zasměje se - 12 a co zapíratí?.. lépe se podíval] *není* - 14m. Bídny... rozkošničků] *není* - 24 Tu zajisté... slyšel] a aj tu některé nan'kati slyším - 34 napořád] nařad - 38 podagrovatým a] podagrovitýma

C 1 sviňským] sviňským - 8 m. Zase tam šel] *není* - 24 m. Bídny... rozkošničků] *není* - 34 třešlo] třešlo (*tisk. chyba*) - 34 napořád] nařad 38 podagrovatýma nohama, třeslavýma rukama] podagrovatými nohami, třeslavými rukam

abych něco víc mluvit nemusil a zase sobě něco neutřil." Tak odvrátě oči a zacpaje nos, šel jsem.

7. I přijdem v týchž pokojích ještě na jinou síň, kdež obojího pohlaví houfy spatřím, ani se za ruce vodi, objímají, líbají; a nechť nepravím, co tu více bylo. Toto povím toliko, což jsem k výstraže své spatřil, že všickni tu od paní Fortúny zavření zákožní pálčivou prašivinu měli, kteráž jim ustavičný svrab působila, že pokoje míti nemohouc, kam přišli a oč mohli, česali se až do krve: tím však drbáním svrab ten upokojiti se nikoli nedal, ale jen více rozněcován byl: začož oni sic se styděli, avšak tajně a **I** po koutech nic nedělali, než drbali se. Což že mrzut"ý a nezhojitedlný neduh byl, patrné bylo souditi. Nejedněm z nich i -po vrchu se ošklivost vysýpala, takže se sami jedni druhých štítíli, těžcí a odporní sobě ves polek jsouce; ovšem pak zdravým očím a myslí nesnesitedlnó bylo hleděti na ně a puchu od nich jdoucího cítiti. Naposledy, viděl jsem, že to na těch rozkoše palácích poslední již byl, odkudž se ani zpátkem, ani dál nemohlo, kromě díry jakés vzádu tam, skrze niž nejedni hlouběji se v bůjnost dávající propadali a za živa do těch za světem temností se dostávali.

Předloha Labyrintu- texty německého teologa Johanna Valentina Andreae:

Zdá se mi, že vidím blížít se nějaké velké zástupy, a ty když jsem poprvé spatřil, neudržel jsem se smichu. Vell<.ý počet jich totiž byl spoután a obtěžkán rllznými pouty a řetězy nad lidské síly, a přece nenaPikali ani trochu nad svým Údělem, a soupeřili mezi sebou velice a přeli se o vynikající vlastnosti a o přednosti pout... Když jsem je tak pozoroval, řekl mi/j stařec: to jsou mi véNci, které jsem si získal, a ktetým jsem rozdělil v životě štěstí... Ty si myslíš, že jsou to pouta, jsou to však čisté radosti a ulehčující prostředek smrtelníkŮ, která oni, kvŮli svému štěstí pěstují, střeží a do krve až do smrti brání.

(Peregrini in patria errores)